

Datum
2019-08-22
Vår referens
Henrik Heyman
Controller
henrik.heyman@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Intern kontroll - gemensamma granskningsområden för verksamhetsår 2020 STK-2019-1094

Sammanfattning

En del i arbetet med att stärka kommunens arbete med intern kontroll är gemensamma granskningsområden avseende kommungemensamma processer eller gemensamma frågor av strategisk betydelse. Syftet med gemensamma granskningsområden är att de bidrar till lärande genom att de ger underlag för förbättringar i gemensamma processer, att de kan bidra till att förebygga att fel uppstår samt att de kan bidra till att identifiera behov av samordning och kommunövergripande förbättringar i system och rutiner för att undanröja eller minimera risk. De gemensamma granskningsområdena förväntas därmed bidra till kvalitetssäkring av kommunens processer uti-från ändamålsenlighet och effektivitet.

I ärendet föreslås gemensamma granskningsområden för 2020:

- Otillåten påverkan
- Förmån av kost
- Röjande av sekretess

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen fastställer för verksamhetsåret 2020 följande kommunövergripande gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller: otillåten påverkan, förmån av kost och röjande av sekretess.
2. Kommunstyrelsen anmodar nämnder och helägda bolag, med de undantag som beskrivs i ärendet, att inarbeta de gemensamma granskningsområdena i sina interna kontrollplaner för verksamhetsåret 2020.
3. Kommunstyrelsen anmodar nämnder och helägda bolag att granskningar och uppföljningar av angivna granskningsområden ska göras enligt stadskontorets anvisningar.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 190902 Intern kontroll - gemensamma granskningsområden 2020

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-09-02

Kommunstyrelsen 2019-09-11

Beslutet skickas till

Samtliga nämnder och kommunens helägda bolag

Ärendet**Bakgrund och syfte**

Syftet med intern kontroll är att nämnder och styrelser med rimlig grad av säkerhet ska fastställa att mål inom följande kategorier uppnås: effektiv verksamhetsstyrning, tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten samt efterlevnad av tillämpliga lagar, förordningar och styrdokument.

Ansvar och roller i internkontrollarbetet finns definierade i Malmö stads reglemente för intern kontroll som antogs av kommunfullmäktige den 20 december 2016. Det är nämnderna och bolagen som har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina verksamhetsområden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att organisera arbetet med intern kontroll och att bistå nämnder och bolagsstyrelser med metodstöd och övrigt stöd till utveckling samt att genom sin förvaltning fastställa kommungemensamma anvisningar.

Enligt reglementet ska nämnder och bolagsstyrelser årligen besluta om internkontrollplan som beskriver prioriterade åtgärder och granskningar utifrån dokumenterade riskanalyser.

Utöver de granskningar som beslutas av respektive nämnd eller styrelse beslutar kommunstyrelsen årligen om *gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller*.

De gemensamma granskningsområdena med tillhörande kontroller ska:

- rikta sig till samtliga eller flera av kommunens nämnder eller bolag och komplettera deras egna granskningsområden i internkontrollplanen
- avse kommungemensamma processer eller gemensamma frågor av strategisk betydelse
- beslutas, kommuniceras och följas upp årligen genom en fastställd kommungemensam process.

Det övergripande syftet med de gemensamma granskningsområdena – liksom med all intern kontroll – är att kvalitetssäkra kommunens processer utifrån ändamålsenlighet och effektivitet.

Det finns ytterligare syften med de kommungemensamma granskningsområdena:

- De bidrar till lärande dels genom att de ger underlag för förbättringar i våra gemensamma processer, dels för att de bidrar till att förbättra arbetet med intern kontroll i sig, inte minst genom erfarenhetsutbyte och att goda exempel kan fångas upp och spridas.
- De kan bidra till att förebygga att fel uppstår, dels direkt genom att fokus hamnar på de områden som ska granskas, dels på sikt genom att förbättringar kan göras i löpande kontrollrutiner med utfallet av granskningarna som underlag.
- Granskningsresultaten kan identifiera behov av samordning och kommunövergripande förbättringar i system och rutiner för att undanröja eller minimera risk.

Utöver ovan beskrivna syften ska de gemensamma granskningsområdena och kontrollerna ses som ett medel för kommunstyrelsen i dess roll som ansvarig för ledning och samordning samt uppsikt över övriga nämnders och bolags verksamhet.

Mot bakgrund av ovanstående är det viktigt att de granskningsområden och kontroller som väljs upplevs som relevanta för berörda förvaltningar och bolag.

Så har de gemensamma granskningsområdena som föreslås för 2020 valts ut

En riskanalys har genomförts av en arbetsgrupp med bred kompetens inom kommunens verksamheter och stödprocesser. Utifrån denna föreslås tre gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller för 2020.

Granskningarna avser:

- otillåten påverkan
- förmån av kost
- röjande av sekretess

Grundprincipen är att de kommungemensamma granskningarna avser samtliga nämnder och helägda bolag. Eventuella avsteg från denna princip, inklusive motivering, beskrivs i anslutning till respektive granskning nedan.

För granskningarna redogörs vilken risk de utgår ifrån och syftet med granskningen. För respektive granskning beskrivs sedan kortfattat omfattning, metod och frekvens. Förvaltningar och bolag kommer att få mer detaljerade anvisningar från stadskontoret kring hur granskningarna ska gå till.

Gemensamma granskningsområden med tillhörande kontroller för 2020

Otillåten påverkan

Otillåten påverkan avser försök att påverka tjänstepersoner i myndighetsutövning och beslutsfattande genom trakasserier, hot, våld, skadegörelse eller korruption. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka tjänsteutövningen.

Ur förordet till BRÅ:s handbok *Att förebygga och hantera påverkansförsök*:

Otillåten påverkan är ytterst en demokratifråga. Om medborgarna får bilden av att tjänstepersoner kan köpas eller påverkas av hot, riskerar viktiga samhällsfunktioner att undergrävas. Myndigheternas arbetsmiljö- och säkerhetsarbete syftar därför ytterst till att slå vakt om demokratin och bidra till att lagstiftningen och dess tillämpning upprätthålls.

Stadskontoret har på uppdrag av kommunstyrelsen (STK 2017–890) tagit fram ett förslag på hur arbetet med ekonomisk brottslighet mot välfärdssystemet ska konkretiseras för att i slutet av 2019 presenteras i handlingsplaner. Uppdraget bestod initialt i att ta fram en handlingsplan men eftersom området kring brott mot välfärden är komplext och kräver många olika kompetenser föreslår stadskontoret att olika delar samordnas av olika förvaltningar. Handlingsplanen rörande

otillåten påverkan och interna oegentligheter föreslås i ärendet samordnas av stadskontoret och kopplas till intern kontroll. Den föreslagna granskningen ger ett bra underlag för det fortsatta arbetet.

Risk

Det finns en risk för bristande beredskap och förmåga att hantera försök till otillåten påverkan på grund av omedvetenhet och okunskap. Detta kan leda till felaktiga beslut och icke rättssäker handläggning, vilket i sin tur kan medföra exempelvis ekonomisk skada för såväl kommunen som individer och organisationer, negativ påverkan på arbetsmiljön och förtroendeskada.

Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att ta reda på om det finns medvetenhet om förekomst och beredskap att hantera fall av försök till otillåten påverkan i nämnder och bolag.

Omfattning, metod och frekvens

Granskningen omfattar nämnder och helägda bolag. Granskningen kommer att bestå av två delar:

- En självskattning där respektive nämnd och styrelse får bedöma och motivera den egna utvecklingsnivån i arbetet med att hantera fall av försök till otillåten påverkan. Ett antal påstående ska bedömas utifrån en tregradig skala.
- En beskrivning av hur nämnden/styrelsen ser på risker för otillåten påverkan, om det finns verksamheter som är särskilt exponerade för risk, om det finns risk att organisationen går miste om lärande när incidenter förekommit, lärande som kan vara till nytta i det förebyggande arbetet etc. Anvisningar med mer specifika frågeställningar kommer att tas fram av stadskontoret.

Förmån av kost

Skattelagstiftning och regler för intern hantering på området förmåner¹ är inte alltid helt enkla att tolka och förstå, och det finns risk för att momsavdrag och förmånsbeskattning inte hanteras korrekt. I en stor organisation finns dessutom risk att den praktiska tillämpningen ser olika ut i olika delar av verksamheten.

Risk

Det finns en risk att kommunen inte följer skattelagstiftningen när det handlar om förmåner på grund av bristande kunskaper och dålig följsamhet mot rutiner eller brister i dessa, vilket kan leda till ekonomiska konsekvenser och ifrågasatt förtroende från allmänheten.

Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att få fram underlag för att bedöma huruvida det är lätt att göra rätt, och därigenom kunna uppskatta behov av åtgärder exempelvis i form av informationsinsatser och förbättrade rutiner för att förebygga, upptäcka och hantera brister.

Omfattning, metod och frekvens

¹ Skatteverkets hemsida: Förmåner är alla former av "ersättning för arbete" som man som anställd kan få i annat än kontanter. En förmån uppkommer i princip så snart arbetsgivaren bekostar en privat levnadskostnad åt en anställd. Huvudregeln är att en förmån är skattepliktig om det inte särskilt reglerats att den är skattefri.

Granskningen omfattar nämnder och helägda bolag och avgränsas till interna sammankomster. Avgränsningen till interna sammankomster har gjorts av resursskäl och för att det bedöms att risken att det blir fel är störst inom detta område.

Granskningen består av två delar, dels fakturagranskning och dels ett antal frågor, bland annat kring förekomst och kvalitet i instruktioner/policyer och liknande.

Fakturagranskningen sker utifrån ett urval av fakturor. Stadskontoret bistår förvaltningar och bolag med att ta fram slumpmässiga urval av fakturor som avser interna sammankomster. Antalet fakturor att granska kommer att vara proportionellt mot omfattningen i respektive nämnd/bolag. Ett underlag för dokumentation av granskningen av fakturorna kommer att tillhandahållas tillsammans med mer detaljerade anvisningar.

Utöver fakturagranskningen kommer respektive nämnd/bolagsstyrelse få svara på ett antal frågor. Dels frågor kring förekomst och kvalitet i instruktioner/policyer och liknande kopplat till resultatet av fakturagranskningen, dels frågor kring hur nämnden/bolaget arbetar med att säkerställa att det blir rätt.

Röjande av sekretess

I Malmö stad hanteras stora mängder information av olika slag, alla med olika behov av skydd. Kommunen har sedan november 2013 haft riktlinjer gällande informationssäkerhet och hur verksamheter och medarbetaren ska förhålla sig till hanteringen av sin information, däribland sekretess. Nya arbetssätt kombinerat med en ökad digitalisering och ständigt nya kommunikationsmöjligheter såsom införandet av Office 365 har medfört ett nytt beteende hos medarbetaren, både hur och var informationen kan och förväntas vara tillgänglig.

I takt med ökad digitalisering och tillgängliggörandet av information ökar även kraven på att verksamheterna har kontroll över sin information och att hanteringen är laglig och följer Malmö stads beslutade informationshanteringskrav. Mot bakgrund av detta behöver verksamhetens och medarbetarens medvetenhet kring lagstiftning, rutiner och lämpligheten att använda digitala kommunikationsverktyg följas upp.

Risk

Ovanstående beskrivning av Malmö stads informationshantering möjliggör risker för att sekretessbelagd information kommer obehöriga till handa på grund av bristande kunskap i hur den här typen av information ska hanteras, oavsett digitalt format eller pappersform. Detta kan leda till allvarliga konsekvenser för den enskilde, Malmö stad som organisation och dess förtroende.

Syfte med granskningen

Syftet med granskningen är att mäta organisationens mognad och medvetenhet i hanteringen av konfidentiell/sekretessbelagd information oavsett i vilket sammanhang den förekommer.

Omfattning, metod och frekvens

Granskningen omfattar Malmö stads nämnder. Undersökningen riktar sig främst till chefer på enhets- och avdelningsnivå (exempelvis enhets- och avdelningschefer) samt till medarbetare i viss utsträckning.

Metoden för undersökningen baserar sig på ett centralt framtaget frågeunderlag som distribueras till respektive förvaltning. Resultatet av undersökningen kommer att göras tillgängligt förvaltningsvis och därmed kunna följas upp per nämnd.

Anvisningar

Stadskontoret tar fram konkreta anvisningar kring metod och dokumentation för respektive granskning, samt senaste tidpunkt under året för rapportering av resultatet av respektive granskning. Anvisningarna tillhandahålls förvaltningar och bolag under hösten 2019.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör